

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 226/09-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. augusta 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. Č., M., zastúpeného advokátom JUDr. L. J., R., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Špeciálneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB 4 T 13/2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. Č. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie a rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. júla 2008 doručená sťažnosť M. Č., M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. L. J., R., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Špeciálneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB 4 T 13/2007.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že 25. mája 2007 bola proti nemu prokurátorom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky pod č. k. VII Gv 375/04-225 podaná obžaloba. Špeciálny súd 30. mája 2008 v rámci predbežného prerokovania obžaloby vydal uznesenie, ktorým podľa § 244 ods. 1 písm. k) Trestného poriadku nariadil v uvedenej veci hlavné pojednávanie.

Prijatím rozhodnutia o nariadení hlavného pojednávania Špeciálnym súdom v predmetnej veci došlo podľa sťažovateľa k zásahu do jeho „práva nebyť odňatý zákonnému súdu, práva nebyť stíhaný z iných ako zákonných dôvodov a zákonným spôsobom, práva na súdnu ochranu a teda v konečnom dôsledku aj práva na spravodlivé súdne konanie“.

Podľa sťažovateľa vo vzťahu k jeho osobe „nie sú dané podmienky osobnej príslušnosti špeciálneho súdu podľa § 14 ods. 1 Trestného poriadku, a ani podmienky vecnej príslušnosti špecifikované v ods. 2 citovaného ustanovenia limitujúceho rozsah rozhodovacej právomoci špeciálneho súdu“. V danom prípade totiž škoda, ktorá mala byť spôsobená trestným činom sťažovateľa špecifikovaným ako skutok č. 4 v obžalobe, nedosahuje dvadsaťpäťtisíc násobok malej škody podľa Trestného zákona, a preto na konanie o obžalobe vznesenej proti nemu by mal byť vecne príslušný okresný súd.

Právomoc Špeciálneho súdu rozhodovať v danej veci nie je daná ani podľa § 18 ods. 4 Trestného poriadku, pretože nie je splnená podmienka založenia právomoci Špeciálneho súdu, podľa ktorej musí byť sťažovateľ súčasne stíhaný pre iný trestný čin, ktorý vecne súvisí s trestným činom, na ktorý sa vzťahuje právomoc Špeciálneho súdu.

Podľa sťažovateľa je vo vzťahu k založeniu vecnej príslušnosti Špeciálneho súdu „krajne nenáležité obyčajné spočítanie škody u všetkých skutkov opísaných v obžalobe, bez ohľadu na to, komu sa ich spáchanie kladie za vinu. Ak by aj súčet škody vymedzenej obžalobou u niektorých z obžalovaných presiahlo sumu 200.000.000,- Sk, potom to ešte nie

je dôvod, aby súd vyslovil svoju príslušnosť na konanie aj vo vzťahu k osobám ostatných obžalovaných. Nakoľko však namietané rozhodnutie špeciálneho súdu potvrdzuje, že tento vychádzal zjavne z týchto názorov, ktoré nie sú ústavne konformné a možno ich označiť za arbitrárne, je nutné prijať záver, že dôsledky jeho rozhodnutia o nariadení hlavného pojednávania zasahujú do základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi.“

Skutok č. 4, ktorým sa mal sťažovateľ dopustiť spáchania trestného činu, bol v uznesení o vznesení obvinenia vyšetrovateľa Krajského úradu justičnej a kriminálnej polície Policajného zboru P. sp. zn. KÚV-62/OVEK-2002 z 13. októbra 2003 kvalifikovaný ako trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 148a ods. 1 a 4 Trestného zákona. Sťažovateľ bol na zmenu právnej kvalifikácie v zmysle § 250 Trestného zákona upozornený až v októbri 2006, teda za účinnosti nového Trestného zákona účinného od 1. januára 2006. Sťažovateľ ďalej poukázal na § 86 písm. d) Trestného zákona účinného od 1. januára 2006 tvrdiac, že v súlade s týmto ustanovením zanikla trestnosť jeho trestného činu. Vo svojej argumentácii uviedol: „Ak by skutok č. 4 mohol byť posúdený ako naplňajúci znaky trestného činu, potom je viac než zrejmé, že jeho trestnosť zanikla dávno pred ukončením vyšetrovania. Ako totiž vyplýva z č. l. 1683 vyšetrovacieho spisu, suma 98.400.000,- Sk, ktorá mala byť následkom konania všetkých troch zúčastnených subjektov pri skutku č. 4 obžaloby, označeného ustanovenia právneho predpisu (pokiaľ by išlo o skutok trestný), ktorý by bol rozhodne pre mňa priaznivejší (§ 2 ods. 1 Trestného zákona účinného od 1. 1. 2006) zanikla, pričom sa tak stalo pred upozornením na zmenu právnej kvalifikácie (už 1. 1. 2006 platilo dotknuté ustanovenie). K 1. 1. 2006 bol skutok č. 4 kvalifikovaný ako trestný čin neodvedenia dane a poistného, ktorého trestnosť zanikala zaplatením dane. Nakoľko daň v danom prípade bola zaplatená už 15. 4. 1998 (vyjadrenie Daňového úradu L. z č. l. 1683), potom dňa 1. 1. 2006 by trestnosť daného činu zanikla. Po zániku trestnosti už neboli v danej veci oprávnení konať ani vyšetrovateľ, ani prokurátor, neboli teda oprávnení upozorňovať na zmenu právnej kvalifikácie a ani podať obžalobu. Vo svetle týchto skutočností vnímam akt upozornenia na zmenu právnej kvalifikácie učený až v mesiaci október 2006 ako účelový a doslova obchádzajúci zákon, ku ktorému orgány prípravného konania pristúpili len preto, aby navodili dojem že k zániku trestnosti nedošlo. (skutok č. 4 bol od vznesenia obvinenia kvalifikovaný podľa § 148a Trestného zákona až do októbra

2008, teda po dobu viac ako 3 kalendárnych rokov, pričom v rámci vyšetrovania nedošlo k žiadnym zmenám či zvratom, ktoré by umožňovali prijať iné logické vysvetlenie upozornenia na zmenu právnej kvalifikácie).

V danej veci, pokiaľ by skutok č. 4 bolo na mieste považovať za trestný čin, sú navyše prítomné aj ďalšie dôvody zániku trestnosti. Skutok č. 4 sa mal stať v auguste 1997, pričom ako bolo vyššie uvedené, tento skutok bol právne kvalifikovaný v uznesení o vznesení obvinenia ako trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 148a ods. 1, 4 TZ. Je teda viac než zrejmé, že pokiaľ ide o moju osobu, nikdy mi nebolo vo vzťahu k skutku č. 4 vznesené obvinenie za trestný čin podvodu podľa § 250 Trestného zákona. Ak je predmetom obžaloby mojej osoby práve trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1, 4 Trestného zákona č. 248/1994 Z. z., tak potom bolo povinnosťou aj špeciálneho súdu skúmať, či trestné stíhanie mojej osoby za takýto trestný čin je možné. Zastávam názor, že tomu tak nebolo, a že trestnosť tohto trestného činu, ak by bol spáchaný, zanikla jeho premlčaním...

... premlčacia doba, pokiaľ ide o skutok č. 4 by u mňa uplynula už v mesiaci august 2007. K prerušeniu plynutia premlčacej doby nikdy nedošlo, nakoľko ja sám som nespáchal iný trestný čin v priebehu plynutia premlčacej doby, a navyše za trestný čin podvodu mi nikdy nebolo vznesené, resp. oznámené obvinenie. Ak nedošlo k vzneseniu obvinenia za trestný čin podvodu v danom prípade nikdy nedošlo k prerušeniu plynutia premlčacej doby, pretože z pohľadu jej plynutia je rozhodná právna kvalifikácia činu v uznesení. Pri každom trestnom čine plynie premlčacia doba samostatne. Uznesenie o vznesení obvinenia by mohlo spôsobiť prerušenie plynutia premlčacej doby trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 148a ods. 1, 4 TZ, nie však trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1, 4 TZ. Upozornenie na zmenu právnej kvalifikácie nie je dôvodom prerušenia plynutia premlčacej doby. Nakoľko pre trestný čin podvodu nebolo ani oznámené a ani vznesené obvinenie, nikdy nedošlo k realizácii nasledujúcich úkonov smerujúcim k môjmu trestnému stíhaniu (ich podmienkou by bolo vznesenie obvinenia pre trestný čin podvodu nie pre iný trestný čin), preto premlčacia doba márne uplynula a nič nespôsobilo prerušenie jej plynutia.“

V konaní predchádzajúcom vydaniu uznesenia o nariadení hlavného pojednávania došlo podľa sťažovateľa aj k závažným procesným chybám, ktoré zasiahli do jeho práva

na obhajobu. Na uvedené chyby sťažovateľ poukázal v rámci predbežného prerokovania obžaloby v podaní z 28. apríla 2008. Na túto argumentáciu sťažovateľa však „*konajúci súd nereagoval, a predseda senátu k nim po vyhlásení uznesenia o nariadení pojednávania zaujal krátke stanovisko nezachytené v zápisnici z verejného zasadnutia, v ktorom priznal opodstatnenosť poukazu na procesné vady, ktoré podľa jeho mienky nevytvárajú prekážky nariadenia pojednávania*“. Podľa sťažovateľa „*takéto stanovisko nie je náležité, odhliadnuc od toho, že nie je preskúmateľné*“, a v prípade, ak ohľadom existencie opodstatnených výhrad voči priebehu prípravného konania dal Špeciálny súd sťažovateľovi za pravdu, „*nemohol súčasne nariadiť vo veci hlavné pojednávanie bez toho, aby došlo k reparácii väd, na ktoré bolo podrobne poukázané, avšak orgánmi prípravného konania*“. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ dospel k záveru, že v predmetnej veci došlo taktiež k porušeniu jeho práva na spravodlivé súdne konanie.

S ohľadom na obsah svojej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že postupom Špeciálneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB 4 T 13/2007 boli porušené jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zruší uznesenie Špeciálneho súdu sp. zn. BB 4 T 13/2007 z 30. mája 2008 a prizná mu náhradu trov konania.

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy

podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľ v predmetnej veci namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Špeciálneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB 4 T 13/2007. K porušeniu označených práv sťažovateľa malo dôjsť v dôsledku toho, že

- konanie v predmetnej veci prebieha na Špeciálnom súde, ktorý nie je vecne príslušným na jej prerokovanie a rozhodnutie,

- došlo k zániku trestnosti skutku, ktorý je predmetom obžaloby ako skutok č. 4, ktorým sa mal sťažovateľ dopustiť trestného činu,

- v prípravnom konaní a aj v konaní pred Špeciálnym súdom do vydania uznesenia o nariadení hlavného pojednávania došlo k závažným procesným pochybeniam, spôsobeným predovšetkým porušením jeho práva na obhajobu.

Ústavný súd vo svojom rozhodovaní vychádza z ústavného princípu subsidiarity svojej právomoci vo vzťahu k všeobecným súdom vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého rozhoduje o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V tejto súvislosti ústavný súd opakovane zdôraznil, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií ochrany práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. Zívala III. ÚS 3/02, Ölveczky III. ÚS 18/04, Mamonov III. ÚS 75/05, Karlin IV. ÚS 76/05).

Ústavný súd zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných

zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III. ÚS 79/02).

Podľa § 34 ods. 1 Trestného poriadku obvinený sa môže od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a k dôkazom o nich, má však právo odprieť vypovedať. Môže uvádzať okolnosti, navrhopovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky. Má právo zvoliť si obhajcu a s ním sa radiť aj počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom.

Podľa § 34 ods. 4 Trestného poriadku sú všetky orgány činné v trestnom konaní a súd povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie.

Podľa § 238 ods. 1 Trestného poriadku podanú obžalobu, ako aj návrh na dohodu o vine a treste predseda senátu najskôr prezrie z toho hľadiska, či pre ďalšie konanie poskytujú spoľahlivý podklad, najmä preverí, či prípravné konanie, ktoré im predchádzalo, bolo vykonané spôsobom zodpovedajúcim tomuto zákonu a či ju treba preskúmať alebo predbežne prejednať.

Podľa § 243 ods. 2 Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby preskúma súd obžalobu a zákonnosť dôkazného materiálu. Predseda senátu alebo ním poverený člen senátu podá správu, či obžaloba bola doručená oprávneným osobám, a zameria sa na otázky, ktoré treba riešiť.

Podľa § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku po predbežnom prejednaní obžaloby súd obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

Podľa § 315 Trestného poriadku o odvolaní proti rozsudku okresného súdu rozhoduje krajský súd.

Podľa § 317 ods. 1 Trestného poriadku ak nezamietne odvolací súd odvolanie podľa § 316 ods. 1 alebo nezruší rozsudok podľa § 316 ods. 3, preskúma zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo.

Podľa § 321 ods. 1 Trestného poriadku odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj

a) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby,

b) pre chyby v napadnutých výrokoch rozsudku, najmä pre nejasnosť alebo neúplnosť jeho skutkových zistení alebo preto, že sa súd nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie,

c) ak vzniknú pochybnosti o správnosti skutkových zistení napadnutých výrokov, na ktorých objasnenie treba dôkazy opakovať alebo vykonať ďalšie dôkazy,

d) ak bolo napadnutým rozsudkom porušené ustanovenie Trestného zákona,

e) ak je uložený trest neprimeraný, alebo

f) ak je rozhodnutie o uplatnenom nároku poškodeného na náhradu škody v rozpore so zákonom.

Z uvedených ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že po podaní obžaloby bol Špeciálny súd súdom s plnou jurisdikciou, v právomoci ktorého bolo posúdenie všetkých relevantných skutkových aj právnych okolností daného prípadu, ako aj posúdenie prípadných procesných pochybení orgánov činných v trestnom konaní. Aj v súvislosti s námietkami sťažovateľa smerujúcimi proti postupu Špeciálneho súdu v uvedenej veci poukazuje ústavný súd na uvedené ustanovenia Trestného poriadku, z ktorých je zrejmé, že sťažovateľ môže tieto námietky, ktoré uplatnil vo svojej sťažnosti, predložiť odvolaciemu súdu podaním odvolania proti rozsudku Špeciálneho súdu, pričom práve Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací je súdom, do ktorého právomoci patrí oprávnenie rozhodnúť o nich.

Sťažovateľ teda realizáciou svojho práva na obhajobu v priebehu trestného konania vedeného proti nemu má možnosť účinným spôsobom namietat' porušenie svojich v sťažnosti označených práv pred všeobecnými súdmi, a preto ústavný súd jeho sťažnosť pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2009